

T.C.
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 32 6 610
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

19 Subat 2021

.../.../2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:

-Liste (6 Sayfa)

-Cevap Yazısı (53 Adet, 119 Sayfa)

7/35436- 7/35440 G.K.31	7/39255-7/39256	} G.K.80
7/36269 G.K.45	7/39258- 7/39262	
7/37349 G.K.61	7/39365- 7/39366	
7/37497 G.K.65	7/39471- 7/39472	
7/37604- 7/37606 } G.K.70	7/39593	} G.K.81
7/37723	7/39596- 7/39601	
7/38524- 7/38526 G.K.75	7/39699 } G.K.84	} G.K.84
7/38700 G.K.76	7/39701	
7/38782- 7/38786	7/39835- 7/39836 G.K.85	} G.K.88
7/38788	7/40055	
7/38978	7/40165	
7/38980- 7/38982	7/40169	
7/38984	7/40173	

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN SERPİL KEMALBAY PEKGÖZEGÜ'NÜN
TBMM 7/39601 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE DAİR
SORULARI VE CEVAPLARI**

SORULAR:

Türkiye'de yüzde 57'sinin Aydın ilinde faaliyet gösteren jeotermal enerji sistemlerinin incir-zeytin gibi özel tarım arazilerine, sulak alanlara, doğal ve arkeolojik sit alanlarına, yerleşim yeri ve sağlık kuruluşu yakınına kurulması ve JES faaliyetleri sırasında gerekli denetim ve kontrollerin yapılmaması ile jeotermallerden yayılan gazların havaya, su kanalları ile Menderes Nehri'ne karışarak doğa ve insan sağlığına zarar vermektedir.

Jeotermal Elektrik Santrallerinin insan sağlığına, tarım arazilerine, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine, doğaya ve doğaya olan tahribatları aynı zamanda deprem başta olmak üzere çeşitli jeolojik riskleri de bilim insanları, çevre dernekleri, ekoloji toplulukları, sivil toplum kuruluşları tarafından da dile getirilmektedir. Aynı zamanda yurttaşlar JES karşıtı tutumlarını defalarca kez dile getirmişler, yaşam alanlarına, tarım arazilerine, geçim kaynaklarına sahip çıkmak için kolluk kuvveti müdahalelerine ve pandemi nedeniyle kesilen para cezalarına rağmen eylemler ve basın açıklamaları yapmışlardır.

Aydın Germencik ilçesi ve Incirliova İlçesi Erbeyli Köyü'nde GÜRİŞ İnşaat ve Mühendislik A.Ş. kurduğu geniş çaplı işletmeye sayısı net olarak bilinmemekle beraber 4 kuyu daha açıldığı ve bu kuyulardan 2 tanesinin faaliyete geçtiği ve yaklaşık bir aya yakın bir zamandır çevreye bırakılan yoğun gaz çıkışı, aşırı ses, gürültü ve koku yaydığı bölge halkı tarafından dile getirilmiştir. Sesin çok rahatsız edici boyuta ulaşması ve çevreye bırakılan yoğun gaz çıkışı nedeniyle köylüler tarafından bakanlığınıza, belediye başkanlığına ve kaymakamlığa yapılan şikâyetler sonucu faaliyetin bir iki saat kadar durdurulduğu sonrasında tekrar başlatıldığı belirtilmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Dünya ülkelerinin çoğunda jeotermal elektrik santralleri tarım alanlarından ve yerleşim yerlerinden uzakta, ancak dördüncü sınıf tarım alanı kabul edilen yerlerde yapılabilirken, anayasa, yasa ve yönetmelikler müsaade etmezken ülkemizde zeytinlik alanlarda, meyve ve sebze bahçelerinin bulunduğu bölgelerde, verimli tarım arazilerinde ve meskenlere 50-100 metre gibi yakın mesafelerde JES kurulması nasıl mümkün olabilmektedir?
- 2- 2017 yılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Türkiye Çevre Raporu'na göre; Aydın'da toprak kirliliği yapan en önemli sebeplerden ikincisinin jeotermal akışkanlıklar

olduğu dikkate alındığında bu ekolojik tahribatı gidermek için neden adım atılmamıştır? Rapor ortadayken halen işletmelere kuyu açılmasına neden izin verilmektedir?

- 3- Erbeyli Köyü'nde faaliyet gösteren GÜRİŞ İnşaat ve Mühendislik A.Ş.'ye ait kaç kuyu bulunmaktadır?
- 4- Erbeyli Köylülerince kuyuların faaliyetlerinden kaynaklı sesin çok rahatsız edici boyuta ulaşması ve çevreye bırakılan yoğun gaz çıkışı, doğanın tahrip edilmesi nedeniyle Bakanlığınıza yapmış olduğu şikayet başvurusu bilginiz dahilinde midir?
- 5- GÜRİŞ İnşaat hakkında şikayet başvurusuna istinaden işletmeye yönelik olarak Bakanlığınızca herhangi bir işlem yapılmış mıdır?
- 6- Jeotermal atıkların insan ve tüm canlıların sağlığına etkileri nedeniyle son yıllarda Ege Bölgesinde arttığı gündeme getirilen kanser vakaları araştırılmış ve kamuoyu bilgilendirilmiş midir?
- 7- Aydın'ın toprağını ve havasını kirleten en önemli ikinci sebep olarak jeotermal elektrik santrallerinin olduğu belirtildiği ve kanser vakalarının Türkiye'nin iki katı olarak Ege Bölgesi'nde olduğu göz önüne alındığında Bakanlığınızın yaşanabilecek ölümlerden direkt sorumlu tutulabileceğinin, açılacak davaların farkında mısınız?
- 8- Bakanlığınız tarafından toprağa, havaya ve yer altı- üstü sulara karışan zehirli atıkların ölçümü yapılmış mıdır? Yapılmış ise ölçüm sonuçları nelerdir? Yapılmamış ise niçin yapılmamaktadır?
- 9- Bakanlığınızca JES izinleri verilirken halk sağlığının olumsuz etkilenmesini önlemek amacıyla "Sağlık Etki Değerlendirmesi" Raporu istenmesine yönelik bir çalışmanız var mıdır?
- 10- Uzmanlarca dile getirilen jeotermal kaynakların fazlaca kullanıldığı arazilerde yapılan reenjeksiyonun sismik aktiviteyi tetiklediği ve depremlere neden olduğu açıklamalarına yönelik olarak bu bölgelerde jeotermal elektrik üretim alanlarında doğal depremsellik ve tetiklenmiş depremsellik kayıt ve değerlendirme uygulamaları yapılmakta mıdır?

CEVAPLAR:

ÇED Yönetmeliği kapsamında, Bakanlığımıza başvuru yapılarak süreci başlatılan JES projeleri için süreç içerisinde hazırlanacak raporların incelenip değerlendirilmesi amacıyla yönetmeliğin 8. maddesinin 4. bendi gereği ilgili kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmaktadır. Bahse konu proje alanlarının tarım arazisi (incir, zeytin yetiştirilen alanlar) orman, mera vb. alanlara denk gelmesi halinde faaliyet yerinin bulunduğu Valiliğe bağlı İl Tarım ve Orman Müdürlükleri, Orman Genel Müdürlüğü, Büyükşehir Belediye Başkanlıkları gibi kurumlar komisyona dahil edilerek ÇED sürecinin en başından itibaren alan uygunluğu ile birlikte faaliyetin çevresel etkileri birlikte değerlendirilmektedir. Dolayısıyla ÇED süreci içerisinde yapılan tüm inceleme çalışmaları sonunda ilgili kurumun da uygun görüş vermesi halinde nihai karar Bakanlığımızca verilmekte olup, gerek İl Müdürlüğümüz gerekse de Bakanlığımız denetim birimlerince de gerekli işlemler yürütülmektedir.

Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanununun 4. maddesinde "jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular, Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup bulundukları arzun mülkiyetine tâbi değildir. Kaynağa ilişkin faaliyetlerin yapılabilmesi için bu Kanuna göre Ruhsat alınması zorunludur", kanunun 9.maddesinde de "Faaliyetler her yıl idare tarafından denetlenir" denilmektedir. Dolayısıyla ÇED Yönetmeliği kapsamında yer alan jeotermal kaynak arama projeleri ve jeotermal kaynağın çıkartılması ve kullanılması projelerinde faaliyetin gerçekleştirilmesi planlanan alanlarda öncelikle arama çalışması yapılabilmesi için 5686 sayılı Kanun gereği arama ruhsatı alma zorunluluğu bulunmaktadır. Kanun kapsamında ilgili kurumlar tarafından kuyu açma izni için ruhsatlandırma işlemleri yapılmaktadır. Ancak Jeotermal Enerji Santrallerinin ya da jeotermal sondaj arama faaliyetlerinin ÇED Yönetmeliğine tabi olması ve mezkur yönetmeliğin Ek-1 listesinde kalması durumunda Bakanlığımıza, Ek-2 listesinde yer alması durumunda da İlgili Valiliğin Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'ne başvurular yapılmakta, kurulması planlanan tesislerin ÇED süreçlerinde de gerek ilgili kurum ve kuruluşlardan alınan görüşler doğrultusunda gerekse proje için seçilen alanın ve önerilen proje nedeniyle etkilenmesi muhtemel olan çevrenin özellikleri dikkate alınarak planlanan tesis için etki alanı belirlenerek, bu alan içerisindeki tüm çevresel etkiler detaylı bir şekilde incelenmektedir.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan mevzuatlar kapsamında Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatında görevli denetim personelleri tarafından ani, birleşik ve şikâyet üzerine denetimler yapılmakta olup, Çevre Kanunu'na aykırı faaliyet gösteren veya kirliliğe sebebiyet verdiği tespit edilen kurum, kuruluş ve işletmelere, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 20. Maddesi gereğince idari yaptırımlar uygulanmaktadır.

Bu kapsamda, 2018, 2019 ve 2020 yıllarında Aydın İlinde faaliyet gösteren jeotermal enerji santrallerinde 887 denetim gerçekleştirilmiş olup, çevre mevzuatına aykırı faaliyet gösterdiği tespit edilen işletmelere idari para cezası uygulanmıştır.

ÇED Yönetmeliği Ek-1 ve Ek-2 listesinde yer alan "Jeotermal kaynağın çıkartılması ve kullanılması" faaliyetleri için hazırlanan raporlarda çevre ve insan sağlığına olası etkiler ortaya konularak, olumsuz etkilere karşı alınacak önlemler yer almaktadır. Ayrıca gerekli görülmesi halinde ilave çalışmalar yaptırılmakta ve Nihai ÇED Raporunda belirtilen tüm önlemlere uyulacağına yönelik taahhütname alınmaktadır. İşletme aşamasında meydana gelebilecek herhangi bir sucül ortama atık deşarjı veya hava kalitesine yönelik salınım ise gerek İl Müdürlüğümüz gerekse de Bakanlığımız denetim birimleri tarafından incelenmekte ve gerekli görülmesinde halinde numuneler alınarak analizleri yaptırılmaktadır.

Bakanlığımızca Aydın İli'nde yer alan 7 adet hava kalitesi izleme istasyonu ile Bakanlığımıza ait olan 2 adet mobil hava kalitesi izleme aracına 9 adet hidrojen sülfür (H₂S) cihazı alınarak 2020 yılı sonunda ölçümler başlamıştır. Yapılan ölçüm sonuçlarına göre H₂S değerleri, Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğinde yer alan limit değerlerin altındadır.

Ülkemizde planlanan ve ÇED Yönetmeliği kapsamında Bakanlığımıza başvurusu yapılan her Jeotermal Enerji Santrali projesinin ÇED süreçlerinde Santrallerin işletilmesi aşamasındaki faaliyetlerden insan sağlığı ve çevre açısından alınacak önlemler ve olası etkileri önlemeye yönelik yapılacak çalışmalar ortaya konulmakta ve olumsuz etkilere karşı alınacak önlemler detaylı incelenmektedir. Ayrıca Bakanlığımızca/İlgili Valilikçe (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü) yürütülen ÇED süreçlerinde, projelerin halk sağlığına olası etkileri ile ilgili faaliyet yerinin bulunduğu Valiliğe bağlı İl Sağlık Müdürlüklerinin görüşleri alınarak ÇED süreci yürütülmektedir.

Bakanlığımıza başvurusu yapılan her Jeotermal Enerji Santrali projesinin ÇED süreçlerinde gerek ilgili kurum ve kuruluşlardan alınan görüşler doğrultusunda gerekse proje için seçilen alanın ve önerilen proje nedeniyle etkilenmesi muhtemel olan çevrenin özellikleri dikkate alınarak planlanan tesis için etki alanı belirlenmekte olup, bu alan içerisindeki depremsellik, çökme ve doğal afet durumu halinde alınacak önlemleri içeren çalışmalar detaylı bir şekilde yapılmaktadır.

Bununla birlikte; diğer projelerde olduğu gibi jeotermal enerji santral projelerinin ÇED süreci içerisinde projenin konusu, türü ve proje için belirlenen yerin özellikleri dikkate alınarak İnceleme Değerlendirme Komisyonu oluşturulmakta ve komisyonda bulunan her kurum projeleri kendi mevzuatları kapsamında değerlendirmektedir. Projelerin ÇED süreçleri içerisinde ilgili kurumların görüşleri doğrultusunda gerekli tüm tedbirlerin alınması sağlanmaktadır.